

עלו
לב

לב המועדים

בענין מגפת הקרונה ועקבתא דמשיחא

שמירה וזהירות בשעת המגיפה

לא להזכיר שם המגפה

יש אומרים: שאין להזכיר שם המגפה והמלה בפיו אלא יאמר המחלה (מעמי המנהגים עמו דתקע בשם המאור הגדול).

סמך לדבר: מצאנו בגמרא בנדרים (מא, ב) א"ר יוחנן בורדס [מחלה כמו בור שנובע דם] אין מבקרים ואין מזכירים את שמו ומבואר שם שהיא מתפשטת על ידי שמזכירים אותה והוא בבחינת (ברכות יט, א) "אל יפתח אדם פיו לשטן".

סמך לדבר: שמצאנו שהצרעת נקראת בלשון חז"ל בשם "דבר אחר" מפני החומרה שיחוסה למחלה זו ולא רצו להזכירה בשמה (שו"ת מהרי"ט ח"ב האהע"ז סימן יד).

לבקש רחמים שלא יחלה

"אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר" (שבת לב, א).

יש חובה לשמוע בקול הרופאים

יש חובה לשמוע בקול הרופאים עיין גמרא חולין (עז, א) שאלו לחכמים וחכמים לרופאים, והעובר על דבריהם נקרא פושע ומסכן נפשות (עיין ב"ק פה, א הרי שעבר על דעת הרופא). וכתב הרע"א (מכתבו אגרות סימן עג) והעובר על ציווי הרופאים בסדר ההנהגה חוטא הוא לה' במאוד כי גדול סכנתא מאיסורא ובפרט במקום סכנה לו ולאחרים (עיין שו"ת הת"ס חו"מ מד, שו"ת שבט הלוי ח"י רצא).

סמך לדבר מצאנו שנתנו נאמנות לרופאים לחלל שבת, לאכול ביו"ב (יומא פג, א) איסור נידה (עיין חולין עז, א) ועוד דברים מנין לנו שמותר לזלזל בדבריהם.

זהירות שלא להדביק אחרים

יש להיזהר שלא להדביק אחרים (תוס' ב"ק כג, א ד"ה ולחייב) וכתב החת"ס (הירושי ב"ק ס, ב) שהרשות שניתן למשחית שלא להבחין

"אמר רב חנינא אחת לשישים שנה ולשבעים שנה הקב"ה מביא דבר – מגיפה גדול בעולם ומכלה מהם את הממזרים ונוטל עמהם כשרים שלא לפרסם את החטאים" (מדבר רבה ט ח).

הפחד מזיק לבריאות - עצה של הרע"א

הגרע"א באגרותיו כתב בעת שפשטה מגפת החולי רע בתוך הוראות הבריאות להזהר "שלא לדאוג ולהרחיק כל מיני עצבות".

דברי הרשב"ש

הרשב"ש כתב עצה על פי הגמרא "דבר בעיר אל יהלך אדם באמצע הדרכים, שלום בעיר אל יהלך בצידי הדרכים" והכוונה כי בשעת הבריאות צריך להשוות הנהגותו ולאחוזו במצוה במאכלו ובמשקו ובמלבושיו .. ובתנועותיו הנפשיות כלומר בשמחו ובאנחתו בכעסו וברצונו... ללכת באמצעם לא ריבוי ולא מיעוט אבל בימי מגפה צריך ליזהר בתכלית השמירה ושיוסף בהנהגתו לנקות המותרים ושלא להרבות במוזון... וירחיק האנחה וירבה השמחה ולא יספיק בזה מיצוע בלבד.. וכל זה הוא ענין טבעי (רשב"ש בתשובה קצה).

דברי האר"י

כשיש ח"ו דבר בעיר אין יכול לשלוט רק באלו שיש להם פחד אבל אלו שמחזקים בלבם בטחונם על ה' ומתגברים על הפחד אין שום דבר רע יכול לשלוט בהם (הובא מהאר"י ז"ל בספר שומר אמונים מאמר הבטחון והתחזקות דף קפח).

תלמיד האר"י

ולכן צריך ליזהר שלא להתיירא בשעת הדבר רח"ל מס"ם וחיילותיו אלא להתפלל לה' והוא יענם כי המתירא מפניו הוא נותן לו כוח וגבורה ומתגבר המגפה בר מינן בעיר אלא חבי מעט רגע עד יעבור זעם ועסוק תתמיד בתורה ובמעשה הקטורת ויתבטל מותנא מעלמא ע"ל (ספר תורת נתן למקובל האלוקי נתן שפירא פרשת ויחי).

בין רשע לצדיקים הוא בזה שלא המשחית בעצמו יזיק אלא שאחד יזיק את השני.

נישוק תשמיש קדושה

יש אומרים: שבימים אלו אין לנשק תשמיש קדושה כמוזוות וספרי תורה, **והטעם:** מחשש להגברת ההדבקות ובפרט שיש הפוסקים שאפילו בימים כתקונם יש להימנע מלנשק בפה ממש מחשש זה (עיין רמ"א רפה, צוואת ר' אליעזר הגדול).

ביקור חולים לחולה המדבק (שו"ת באר משה סימן בט)

יש אומרים: שאין מצווה לבקר חולה במחלה שמדבקת אלא לבקרהו אנשים מחברה המיוחדת לכך (שולחן גבוה יור"ד סימן שלה א, שו"ת בית דוד סימן כב).
ומ"מ יכול לקיים מצות ביקור חולים על ידי שיחה עימו במלפון (שו"ת אגרו"מ חיו"ד ח"א סימן רכג).

יש אומרים: שיש חיוב לבקר חולים גם במחלה המדבקת פרט לחולי צרעת (שו"ת הרמ"א סימן כ, הביאו בעל כנסת הגדולה יור"ד שלה ב).
יש המבארים את דבריו שאין הכוונה שיעמוד קרוב אליו אלא שיעמוד בבית החיצון וישאל לשלומו (מהרש"ם בספרו דעת תורה יור"ד סימן שלה ח).

סגולות להינצל בשעת המגפה

אמירת "פיטום הקטורת"

כתוב בזהור: "אין המבטל מוות בעולם כמו קטורת, שהוא קשור הדין ברחמים עם ריח נוחות באף" (זהור חלק ג פרשת ויקהל דף רכד א).

אמירת הקרבנות

בזמן שיש מגיפה וחולי רע בעולם ב"מ טוב לקרות פרשת הקרבנות דבר יום ביומו שהוא מסוגל הרבה וטוב לבו לבטוח כי לא תאונה אליו רעה שהוא משומר מכל דבר רע (מהגר"ח פלאג'י בספרו יפה ללב ח"ג סימן א אות יב).

לא ללכת בעיר

בשעה שיש מגיפה בעיר או בעולם לא יראה אדם בשוק משום שיש לו רשות למשחית להשחית הכל (זהור הקדוש שי).

נישואים בבית הקברות

ישנו מנהג ותיק כי בעת צרה כשיש מגיפה בתור סגולה לעצירת המגפה ערכין נישואין לחתן יתום וכלה יתומה על הוצאת הציבור ומעמדים החופה על אדמת בית הקברות (עיין בספר שערי ירושלים של רבי משה רישר ז"ל שהיה מגיפה בשנת תרכו

ולקחו יתומים ויתומות והשיאו אותם והחופות עשו על בית הקברות בצפת בין רבינו האר"י ובין מרן הבית יוסף, כי קבלה בידם שזה סגולה ותורת לאל אשר נח מהם וסר המות הזה).

לימוד תורה

הסגולה בזמן מגיפה היא ללימוד התורה (הת"ס פרשת בשלה) רמז לדבר כי לק"ח בגימטריא מגיפ"ה.

נקיון הבית

ישנה סגולה מבעית שיהיה הבית ובפרט בית הכסא נקיים מכל לכלוך ומכל אשפה, והעיד הרופא שבעיר רומא היה דבר בשנת תי"ז ואתם גבירים שכברו את ביתם ועטרום בכל מיני יופי ולבשו עצמם בגדי תפארת כולם ניצלו (סגולת ישראל מערכת מ אות ד).

שמירה מהגינה

בשנים האחרונות גילו חכמי הרפואה שרוב החולאים באים מחיידקים ולכן חייב אדם להתנהג עלפי כללי ההגינה והנקיות וכך פסק הרמב"ם (הלכות רוצח פרק יב הלכה ד). להלכה שלא יכנס מטבע פיו או כל דבר שדרך בני אדם להכניסו לפיו, **והטעם:** שמא יש עליהם רוק יבש של מוכי שחין או מצורעים או זיעה שכל זיעת האדם סם המות חוץ מזיעת הפנים.

עקבתא דמשיחא

אנו חיים כעת בתקופת עקבתא דמשיחא כל הסימנים על התקופה שנמסרו לנו בכתבי הקודש ובדברי חז"ל התגשמו במילואם אחד לא נעדר איש אינו יכול לדעת כמה זמן ימשכו חבלי הלידה דבר זה נעלם מעיני כל חי אולם ברור שאנו נכנסנו לתוך התקופה שהיא בערך לא רחוקה מהלידה (קובץ מאמרים ואגדות ח"א עמוד רפ"ט, וכדברים האלו העידו בשם מרן הג"ר חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל ומרן הגר"י מבריסק ומרן הבעל קהילות יעקב עיין נתיבות רבותינו מבריסק עה"ת ח"א עמוד רנח).

דברי רבותינו בענין דור הזה

הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל דורנו הוא בודאי דור עקבתא דמשיחא (מכתב מאליהו ח"ג עמוד 110).

הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל המתבונן יראה כמו עיניו שימים אלו הם ימי עקבתא דמשיחא (אור יחזקאל אמונה עמוד רצז).

דור של עקבתא דמשיחא יהיה הדור חיצוני דהיינו דור שמושגו שיטחיים וחיצוניים, והן ליצר הרע שהמעשים הרעים לא ינבעו

מתוך אפיקורסות ופילוסופית כמו בדורות הקודמים אלא מחמת הרדיפה המופרזות אחר החומריות ואחר הנוחיות (כתבי הגר"א).

גילוי והתחדשות הטכנולוגיה בתהליך לקראת הנאולה

הטעם שהקב"ה סיבב שחכמי המדע יתחילו לגלות מעט מחכמת

הנפלאה של הבריאה ועל ידי כך ישתנה העולם

להכנת הנאולה בדרך הטבע – הטכנולוגיה רכבות מכוניות

ממסוסים הכל כדי שידעו שיוכל היות כל הדברים שהנביאים

התנבאו על העתיד ולא יחסר שום דבר איך לקבץ את עם

ישראל בדרך הטבע (שיחות החפץ חיים עמוד צח).

טעם נוסף: לחיזוק האמונה בכלל ובנבואות העתיד בפרט –

הטכנולוגיה התגלתה בזמנינו לא בגלל עלית הדורות אלא

אדרבה בגלל ירידת הדורות שהתקטנו מאוד ומן השמים

מראים לנו אותות ומפותים על כל שורשי האמונה מה שבעבר

היה ברור לכל בלי שום צורך בהוכחות לחזק את האמונה

שהקב"ה רואה הכל ושומע הכל וכל מעשיו מתועדים (ח"ה התימת

ספר שם עולם ח"א).

טעם נוסף: כדי שירבו בלימוד התורה לפני ביאת המשיח –

הסיבה שהתרבו בטכנולוגיה והרכבים וכו' הוא כדי שלא

יצטרכו לבלות זמן לבטלה על נסיעה כדי שיהיה פנאי ללמוד

תורה ודווקא בדור של עקבתא דמשיחא כדי שלא נתבייש בעת

שיבוא ונכין את עצמנו בתורה (שיחות הח"ה עמוד פ).

הטעם שיש צרות לכלל ולפרט

העסק הולך ליסגר – הח"ה ביאר הענין על פי משל בנהוג של

העולם מנהל עסק מכין להקיף לקונים שישלמו לאחר זמן, אבל

כשהסוחר רוצה לסגור את העסק שוב אינו מוכר בהקפה, וכן

בענין זה כיון שהקב"ה עומד לסגור את העסק ולהביא את

המשיח שוב אינו מקיף אלא אדרבה הוא גובה גם כן את

החובות הישנים (שיחות הח"ה עמוד קל"ט).

גודל החיוב לצפות ולהתפלל לישועה

הגמרא בשבת (לא, א) מביא כשמכניסים אם לדין כשם שואלים

אותו אם קבע עיתים לתורה כך שואלים אותו עם צפית לישועה

ובסמ"ק (מ"ע א) מבואר שחיוב של ציפייה הוא מצות עשה הכלול

ב"אנוכי ה' אלוקך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" להאמין שגם יגאלנו מהגלות.

דברי הרמב"ם כל מי שאינו מחכה לנאולה הוי כופר בתורה

הרמב"ם בפירושו המשניות (פנהרין פרק י היסוד הי"ב) מבאר שבכלל

היי"ג עיקרים מלבד מה שצריך גם להכות לו ולאחבו ולהתפלל

לבואו ולא זו בלבד אלא כל מי שאינו מחכה לביאותו ככופר

בתורה (פרק יא מלכים ה"א).

והגר"ז מבריסק היה מדייק מהרמב"ם כאן שמחדש לנו כי לא

רק מי שאינו מאמין בגאולה כופר הוא אלא אפילו מי שמאמין

בגאולה אלא שאינו מחכה לו הרי הוא כופר.

צפיה למשיח צריכה להיות כמו הצפיה לאורח שהוזמן לשבת

הצפיה למשיח צריכה להיות כמו הצפיה לאורח שהוזמן לשבת

כשמגיע יום שישי יודעים שהוא צריך להגיע בכל רגע אך לא

יודעים באיזה שעה הוא יבוא בינתיים מתעסקים בכל צרכי

הבית ומכינים הכל לשבת אבל אין מסיחים דעת מהאורח כך

צריכה להיות הצפיה למשיח שיכול לבוא בכל רגע ואף שכל

אחד מתעסק בעניינו אבל אין להסיח דעת מבואו (מין הרב ש"ך

היה אומר בשם החפץ חיים הובא בשמושה של תורה).

איך מחכים למשיח

להמחיש הדבר על ידי משל לחולה אנוש היודע כי רופא גדול

צריך להגיע לבקר כדי לתת לו רפואה למחלתו, והרי הוא יושב

וממתין וכל נקישה בדלת גורמת לו להתרגש ולחשוב הנה

הרופא הגיע ולמרות שהרופא מאחר הוא עדיין מצפה וממתין

מתי יבוא ולא מאבד תקווה אלא אדרבה ככל שעובר הזמן הוא

חושב לעצמו עכשיו בודאי יבוא (המשניה ר' יחזקאל לוינשטיין היה

אומר משל זה בשם הח"ה).

עוד עצה על ידי למידה ענינים הנוגעים לקדשים ולבית המקדש

כי מזה מלבד מה שידע באמת מה לעשות כשיבוא בית המקדש

על ידי זה תתעורר אצלו הצפיה למשיח (בשם הח"ה).

בכוחינו להביא את הנאולה יותר מדורות הקודמים

מובא שהר"י חיים ויטל אמר בשם האר"י פעם אחת שאלתי

למורי איך אתם אומרים שנפשי היא מעולה כ"כ, והרי קטן

שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אנו מגיעים לעקבו,

ויאמר דע כי גדלות הנפש אינה תלויה כפי מעשה האדם רק

כפי הזמן והדור ההוא, כי מעשה קטן מאוד בדור הזה שקול ככמה מצוות בדורות הראשונים כי בדורות האלו הקליפה גוברת מאוד מאוד עד אין קץ משא"כ בדורות הראשונים.

ביאור אחר: אע"פ שאנו קטנים מאבותינו הרי ידוע שהקב"ה מצרף לכל אחד זכותו וזכות אבותיו ואנו "כנגם הרוכב על גבי הענק" שהוא רואה ומביט יותר למרחוק (ה"ה).

הציפייה תביא את המשיח

יותר משאנו רוצים שיבוא המשיח רוצה הוא לבוא, אומנם הוא לא יבוא אלא אם כן כל ישראל יחכו ויצפו (הפץ חיים היינו ופעלו).

חיובים שחייבים בהם במיוחד בזמנים אלו

לצפות יותר לישועה

מבואר בגמרא בשבת (לב, א) ששואלים לו לאדם בשעת הדין ציפית לישועה וזה היה אפילו בזמנים שלפנים, וכל שכן כהיום שאנו רואים שנתקיים כל מה שאמרו חכמים במשנה בסוטה והסימנים במסכת חלק א"כ בודאי יש לנו לצפות לישועה בב"א (ליקוטי הלכות סוף סוטה בהערה).

להזדרז לחזור בתשובה (זכור למרים פרק ד) ובפרט כשיש צרות ודאי שיש חיוב לחזור בתשובה בצרות של חבלי משיח החיוב גדול יותר (חומת הדת פרק יג אנרות ומאמרים סו).

לימוד קדשים הלכה למעשה

כיון שלפי כל הסימנים שנתנו חז"ל אנו עומדים ערב ביאת המשיח אי לדידי צייתי גדולי ישראל היה להם לסדר חיבורים בעיני הקודש והמקדש (הסכמה לספר יד רמה) וכך אמר הח"ח לבנו שאע"פ שהראשונים לא התעסקו כל כך בלימוד קדשים כיון שאינו נהוג בגלות אבל אנחנו שאנו קרובים לגאולה על כל פנים יותר מהם עת לעשות לה' לברר הכל הלכה למעשה (קיצור תולדות חיי נב וע"ע תורה אור פרק יב).

חיוב להתאבל ולהצטער חורבן בית המקדש

מצאנו שמלבד החיוב לצפות ולהתפלל לגאולה העתידה יש לנו מחויבות גם להצטער ולנהוג בה מנהג אבילות בפועל על חורבן בית המקדש ועל מה שלא נבנה.

להיות מיצר ודואג על החורבן: ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש (שו"ע א) וכתב השל"ה שעל כן

ראוי לומר בכל סעודה "על נהרות בבל" ובשבת "שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון".

תענית בשני וחמישי: בשו"ע (תקפ) מובא שיש אומרים שגזרו להתענות כל שני וחמישי על חורבן הבית ועל התורה שנשרפה ועל חילול הקודש וכתב המשנ"ב דמי שאינו יכול להתענות לכל הפחות יתפלל על זה.

בחג הפסח אכילת הביצה שבקערה

והטעם בביצים: משום אבלות, לפי שתשעה באב נקבע בליל הסדר, ביאור שבאותו היום שחל פסח יחול תשעה באב (רמ"א תעו ב). **טעם אחר:** זכר לחורבן הבית שאין אנו מקריבים את קרבן הפסח שהיה בזמן הבית (רמ"א תעו ב).

חומרת התביעה על מה שלא מתאבלים

הגמרא בגיטין (נז, א) מספרת שכל כפר סכניא של מצרים נהרגו אע"פ שהיו צדיקים והסיבה כיון שלא התאבלו על ירושלים. וזה הסיבה לאריכות הגלות (יעב"ץ סידור ב"י דיני ת"ב ח"ו טז).

הנהגות של גדולי ישראל בציפתם ואמנותם לבוא מלך המשיח

בגד מיוחד לקבלת פני משיח

בפי העולם שגור דבר נפלא שהחפץ חיים הזמין אצל החייט בגד מיוחד שאותו יחד לקבל בו פני משיח, ולא זו בלבד אלא בכל מסעותיו נטל עמו אמתחת קטנה בה צרר את הבגד המיוחד (בספר גילוני אפרים על מסכת שבת דף לא, א כותב ששמע מהגאון רבי הלל זקס נכד הח"ח ששמעה זו אינה מדויקת ואינה מקובלת במשפחה). דבר זה מסופר גם על הבבא סאלי שהורה להכין בגד מיוחד לשם קבלת פני משיח.

נוסח הזמנה לחתונה

היו מגדולי ישראל שהיו כותבים בהזמנה החתונה תתקיים אי"ה בירושלים עיר הקודש ת"ו, אמנם אם משיח צדקנו לא יבוא חלילה עד אז תהיה החתונה בעיר זלובין (בחתונה שהתחתנו צאצאיהם של האדמו"ר הוקן בעל התניא ושל הרב רבי לוי יצחק מבארדיטשוב).